

DAGVERHAAL BETREKKING HEBBENDE OP DE GEBEURTENISSEN IN BELGIE IN 1830 EN 1831.

(Vervolg van N°. 1, Bladz. 32.)

---

14 *Sept. Brussel.* 's Avonds ten zes ure heeft er eene vereeniging plaats van afgevaardigden der sectiën van de burgerwacht, op het stadhuis, ten einde een adres aan de Gedeputeerden der zuidelijke provinciën aan te bieden. Dit adres, door den Heer VAN DE WEIJER voorgesteld, wordt met algemeene stemmen aangenomen en houdt hoofdzakelijk de verklaring in, dat de troonrede eene groote opgewondenheid in Brussel heeft te weeg gebragt, met de uitnoodiging aan de Gedeputeerden om den Haag te verlaten, indien zij van den Koning de concessiën niet verkrijgen konden, welke overeenstemden met het gevoelen in dat adres uitgedrukt. Behalve het adres, in het stadhuis aangenomen, is een ander stuk van denzelfden aard ter teekening aangeboden aan eene groote menigte andere personen. Den afgevaardigden die met de overbreuring van de adressen der sectiën en der burgers belast waren, werd tevens opgedragen, aan de gedeputeerden mede te deelen dat Mons, Namen, Charleroi, Aelst, St.-Truyen enz. er zich mede vereenigden.

16 *Sept. Luik.* Er hebben dezen dag eenige ongeregeldheden plaats gehad. Men heeft de Oranjevlag willen hijschen. Deze poging heeft geen gevolg gehad.

18 *Sept. Namen.* De generaal VAN GEEN verklaart de stad in staat van beleg, en stelt het Keizerlijk decreet van 24 Dec. 1811, Ch. IV, in werking.

19 *Sept. Brussel.*

In den nacht van den 18^{den} op den 19^{den} waren patrouilles uitgezonden in de rigting van Vilvoorden en van Tervueren, op de tijding dat de troepen des Konings vedetten vooruitschoven. De patrouille, die naar Tervueren gerigt was, maakte zich meester van vier paarden, aan de maréchaussée toebehoorende en bragt ze in de stad. Dit werd afgekeurd door eene

proclamatie van de *Commission du sûreté* en door de bevelhebbers en leden van den raad der burgerwacht. Deze proclamatie verbitterde de gemoe-deren. Eene ontelbare menigte komt bij het stadhuis te zamen. De Luiksche bende verschijnt er met haar vaandel en begaf zich met slaande trom naar de *Commission du sûreté*. Zij werd gevolgd door eene groote menigte burgers, die geweren eischten. De Heer ROGIER deed hun al de geweren die in de kazerne Elisabeth waren, uitdeelen. De menigte bleef desniet-tegenstaande op het plein verzameld. Tegen middernacht schoot iemand een pistool af te midden eener groep. Toen gaf de burgerwacht vuur op de menigte en de groepen verstrooiden zich, dien ten gevolge, naar verschillende rigtingen. Eenige posten der burgerwacht werden ontwapend, zonder dat men de burgers leed deed; deze losbranding had echter het volk zeer ver-bitterd. Een groot aantal werklieden vereenigde zich.

20 Sept. — des morgens ten 6 uur. Het korps dat aanzienlijk versterkt was geworden, begaf zich naar de Grande Place en de kazerne der Luike-naars. De stad was in groote opschudding. In een oogenblik was eene menigte posten van de burgerwacht ontwapend, en ieder die een geweer had snelde naar de Grande Place. Ten 10 uur des morgens werden de deuren van het stadhuis door het volk opengeloopen. Men vond er eene groote menigte geweren en sabels, waarmede het volk zich wapende. De *Commission de sûreté* werd ontbonden om vervangen te worden door een voorloopig bewind. — De Heer d'Hoogvorst behoudt het kommandement van de nieuwe burgerwacht.

19 Sept. Luik. Een hondertal jongelieden heeft zich des avonds naar het fort la Chartreuse begeven, om er zich meester van te maken. Maar zij hadden geene ladders meêgenomen en geene geweren, en moesten dus van hunnen aanval afzien.

21 Sept. Luik. Ten 10 uur in den morgen, is de kompagnie artillerie van de burgerwacht, voorzien van ladders en gevolgd door eene talrijke menigte, naar de Chartreuse gegaan. Aan den voet des muurs gekomen, eischten zij de bezetting op, zich over te geven. Na de weigering om de poorten te openen, werden de ladders aangebragt, en weldra waren de aanvallers meester van het fort, en de Luiksche vlag werd geheschen. De kompagnie artillerie stond onder de bevelen van den professor ex-luitenant der genie d'ANDELIS.

Brussel. Omtrent 2 uur verscheen een detachement Hollandsche dra-gonders op den weg van Schaerbeek, tot op een paar geweerschotsafstanden van de stad. Dit gaf alarm. De alarmklok luidde weldra van de St.-Gudule; de generale marsch werd in de straten op 'tzelfde oogenblik geslagen en de

burgerwacht kwam in het geweer. Ten half drie was een bataillon van die garde in bataille voor de Schaerbeeksche poort. Twee stukken geschut, die men eerst boven aan de Rue Royale had geplaatst, werden een oogenblik later iets lager en in batterij gebragt bij den uitgang van het tweede retranchement en bij de burgerwacht. De Laekensche en Leuvensche poorten werden eveneens bezet en tegen 5 uur had er bij Dieghem een gevecht plaats tusschen de vrijwilligers uit de stad en de dragonders. Op dit tijdstip werd de proclamatie van Prins FREDERIK in Brussel bekend. De bari-kaden werden versterkt en men rigtte er overal nieuwe op. — In den morgen zijn 150 vrijwilligers uit Leuven te Brussel aangekomen en werden in de St.-Elisabeth gekaserneerd.

22 Sept. *Brussel.* Kort na middernacht werden verkenningen van het leger door de voorposten van de stad aangekondigd. De klokken van alle kerken luidden en de generale marsch werd geslagen. De geheele stad was in een oogenblik op de been. De artillerie trok over de boulevards. Terzelfder tijd circuleerden er patrouilles. Ten 2 uur hield het klokkengelui op. De patrouilles bleven onder de wapenen; maar de ongewapende inwoners gingen langzamerhand naar huis en alles werd weder rustig.

Talrijke detachementen vrijwilligers zijn op verschillende tijdstippen uit de Schaerbeeksche en Vlaamsche poorten getrokken en sedert 8 uur in den morgen heeft het geweervuur niet opgehouden in de beide rigtingen van Dieghem en Zellick. Zij die de Schaerbeeksche poort waren uitgetrokken, hadden te doen gehad met de dragonders en verscheidene kompaniën grenadiers en jagers, die artillerie bij zich hadden. In den achtermiddag hebben de Hollanders gebruik gemaakt van hunne artillerie.

23 Sept. *Luik.* In den morgen heeft het volk het magazijn van den Heer DE VILLERS geforceerd en er verscheiden honderde geweren uit weggenomen. De menigte heeft zich bij verscheidene fabrikanten begeven waar zij wapenen meende te zullen vinden. Men had vernomen, dat een vrij talrijk korps infanterie en kavallerie, uit Maastricht gekomen, zich te Oreije had opgesteld en de communicatie belette. Die tijding had de gemoederen verbit-terd, en in den avond had men eene kolonne van 1000 man, met twee stukken vereenigd, die door de voorstad St. Marguerite uittrok. Eene andere minder sterke kolonne trekt uit de Tongersche poort. De eerste kolonne komt tegen middernacht te Oreije en eischt van den eersten post dat zij zich zal overgeven. Op hare weigering begint een levendig geweervuur. De Luikenaars hadden 1 doode en 3 geblesseerden.

23 Sept. *Brussel.* Toen de troepen hunnen marsch naar de stad aanvingen, vonden zij de toegangen geheel onbezet, en was het gerucht verspreid dat

de Luikenaars allen vertrokken waren, hetgeen de hoop opwekte, dat de gematigde partij de overhand had bekomen. De generaal DE CONSTANT, slechts vergezeld door eenige officieren van den generalen staf, ging vóór de éclaireurs van de voorhoede, op een vrij grooten afstand, tot tegenover de Schaerbeeksche poort. Maar weldra veranderde het tooneel. Het hek van de poort bleek gedekt te zijn door eene diepe coupure en door eene borstwering, en weldra gaven eenige gewerschoten op die officieren zonder troepen, het teeken tot het gevecht. Het begon tegen 8 uur 's morgens bij deze poort en nagenoeg gelijktijdig bij de Leuvensche. Eenige schoten uit onze stukken bragten de verdedigers van de Schaerbeeksche poort aan het wankelen. De kapitein HARDY van de grenadiers, doet in den overgang over de gracht, die deze poort dekte, een friesche ruiter opruimen en men opende het hek. Het bezit van deze twee poorten had weldra dat van eene groote uitgestrektheid der boulevards ten gevolge. Een stuk geschut dat daar was opgesteld om den toegang tot de stad door de Leuvensche poort te flankeeren, werd door de lanciers genomen. Toen de troepen op de boulevards waren opgesteld en bij de poorten positie hadden genomen, werd eerst de Rue Royale door een bataillon infanterie bezet; daarop werd een bataillon grenadiers langs deze straat tot aan het park geplaatst. De troepen van den generaal Post gingen langs de boulevards naar de Rue Ducale en de Place du Palais en vatten post in de Rue de Namur, terwijl het gevecht op al de tusschengelegen punten begon, even als in de straten, die op de Paardemarkt uitkwamen en in de Leuvensche straat.

De verdediging der stad was ten naastenbij op de volgende wijze georganiseerd: De Luikenaars waren in den omtrek van de Schaerbeeksche poort. Het vrijkorps van RODENBACH en de vrijwilligers van de 6^e sectie insgelijks. Men vond zelfs in verscheidene huizen tien gewapenden. Op alle punten werd het vuur uit de huizen sterk onderhouden door geofende schutters, terwijl andere hunne geweren laadden. De opstandelingen waren in de huizen gedekt en buiten bereik, schoten uit de vensters en zolderramen, en om alle gevaar te vermijden, waren zij achter in de vertrekken teruggegaan, hetgeen zelfs den rook hunner schoten aan het gezicht onttrok, of wel verspreidden zij den dood in onze gelederen, van boven van de daken, waarvan zij slechts eene pan opligten, die terstond na het schot weder neêrviel. De soldaten waren genoodzaakt, om zich aan dit moorddadig vuur te onttrekken, in de huizen door te dringen er de oproemakers die er zich in verscholen, uit te halen. Deuren en muren werden ingeslagen en bloedige worstelingen hadden er plaats. Als de vijand in zijn schuilhoek bereikt werd, dan werd hij omgebragt, maar dikwijls vonden

de soldaten den dood vóórdat zij hem bereikten, op de trappen en door de deuren. In de bovenstad was het gevecht hevig. De twee stukken ligte artillerie, die de verdediging van de Schaerbeeksche poort hadden belet, door den majoor KRAHMER geleid, hadden de beweging der grenadiers gevolgd. Die hoofdofficier deed daarop twee stukken opstellen bij eene sterke barikade, welke de Place Royale afsloot, en naauwelijks had hij er zijn vuur geopend, toen hij-zelf moorddadig beschoten werd uit de ramen van het hôtél Bellevue, en de hotels tegenover de balustraden en terrassen gelegen. 18 Officieren, onderofficieren en kanonniërs bevonden zich bij die twee stukken en in weinige minuten waren bijna allen gekwetst. De majoor KRAHMER, die een der twee stukken met twee hem overgebleven kanonniërs bediende, werd door een kogel in de borst getroffen en gaf kort daarna den geest in het paleis des Konings. De toegang tot die twee stukken werd gedurende den geheelen dag door de grenadiërs verdedigd; maar in den nacht maakten de opstandelingen er zich meester van. Het gevecht tegen overal ontoegankelijk opgestelde vijanden, had op alle punten denzelfden uitslag. Zoowel in de Rue Verte als in de Rue de Namur, had zich het gevecht tegen den middag uitgebreid tot aan de Place de la Porte de Namur. Onze troepen bragten het vuur tot zwiĳgen van een stuk geschut, op den boulevard van de Halsche poort geplaatst, hetwelk door de lanciers genomen werd. Men moest met kanon bresschieten in de huizen aan het uiteinde van de Rue de Namur, waarin zich opstandelingen hadden genesteld, en toen later troepen, door den majoor NERVEU geleid, beproefden om door die straat naar de Place Royale door te dringen, werden zij, na twee barikaden te hebben vermeesterd, aan het andere einde der straat door een hagelbui van kogels en steenen begroet, die het onmogelijk maakte verder door te dringen. — Men had niet meer dan 30 à 40 burgers in het paleis gevonden. Zij waren ontmoedigd door het overwigt, dat het graauw in de vorige dagen verkregen had, en beschouwden het als eene onmogelijkheid, dat de overige burgers iets ten voordeele onzer troepen zouden ondernemen. De stad was opgepropt met gewapenden en het gemeen zou iedereen ter dood gewijd hebben, die den wensch deed blijken, om de troepen te doen binnenrukken. — Weinige uren na het bezetten van het hooge gedeelte der stad, werd aan Prins FREDERIK gerapporteerd, dat het bezetten van het overige gedeelte niet kon geschieden, zonder ieder gebouw afzonderlijk te belegeren, waar eene algemeene verwoesting en de dood van alle bewoners het gevolg van zou zijn. Dien ten gevolge besloot de Prins, den luit.-kolonel DU GUMOËNS te zenden, om te trachten eenig hoofd, of eenig bewind bij de opstandelingen te vinden, en te

overreden om met hem te komen onderhandelen. Die hoofdofficier, hoewel voorzien van een witten doek als teeken van parlementair, werd gruwelijk mishandeld in eene dwarsstraat bij de oude Leuvensche plaats, en aangevallen door eene razende menigte. Hij kwam niet dan na groote omwegen, en op gevaar af van door het graauw vermoord te worden, bij de kaserne der Pompiers, waar hij door den generaal MELLINET uit de handen van het gepeupel verlost werd. Hier kon hij eerst het doel zijner zending doen kennen. De oproerlingen hebben sedert voorgewend, dat, om er aan te beantwoorden, van hunne zijde parlementairs waren gezonden naar den Prins FREDERIK, en dat men in weerwil hunner witte vlag, op deze was blijven vuren. Werkelijk werd aan den kolonel DE GUMOËNS een vrijgeleide gevraagd om door de Koninklijke troepen te geraken; maar daar de personen, die er gebruik van maakten, in plaats van den weg te nemen, die hun was aangewezen langs de Namursche poort, waar het gevecht minder hevig was, zeiden, dat zij het hadden vertoond in de rigting van de Rue Royale, waar het hun onmogelijk was het vuur van hunne eigene partij te doen ophouden, die in een groot aantal huizen verstrooid was, is het niet te verwonderen, dat zij zich niet hebben kunnen doen erkennen. In den loop van den dag, nadat de zending van den kolonel DE GUMOËNS in de stad bekend was geworden, vereenigden zich een zeker aantal van de aanzienlijkste inwoners in het Quartier des Pompiers. Zij drukten de begeerte uit, aan den wensch van den Prins toe te geven. Zij gingen op hetzelfde oogenblik over tot het benoemen eener commissie van het voorloopig gouvernement (zamengesteld uit drie leden, de Heeren d'HOOGVORST, ROGIER en JOLLY; de benoeming dier commissie werd den volgenden dag aan de inwoners van Brussel bekend gemaakt), die naar den Prins zou gaan, en in dien tusschentijd zonden zij iemand naar Z. K. H., met een brief van voornoemden hoofdofficier.

De kolonne, zamengesteld uit 5 eskadrons huzaren en het 1e bataillon van de 5e afdeeling, onder de bevelen van den kolonel VAN BALVEREN, die een schijnaanval op de Vlaamsche poort moest doen, kwam ten 8 ure des morgens in de stad, op de dringende uitnoodiging der inwoners, die de soldaten onthaalden. Maar op de Marché aux Poulets gekomen, werden zij door diezelfde burgers, die hen eerst goed ontvangen hadden, aangevallen. De ramen werden geopend en een regen van geweerkogels, keijen, balken, brandende kagehels, stroomen van kokend water en kalkwater, stortten neer op de kolonne, bragten haar in verwarring en noodzaakten ze tot den terugtogt. Nadat de infanterie, na een verlies van 90 man en 5 ruiters, hare wapens had weggeworpen, ging de kolonne naar Zeelink-

Capelle, waar zij positie nam. De kolonel CHENOFSKI en de majoor VAN BORSELEN werden gevangen genomen.

Ten vier ure zweeg de artillerie der troepen, terwijl die uit de stad nog vurende bleef. De vrijwilligers van Wavre kwamen in de stad en snelden naar het gevecht, dat tot half zeven duurde. De nacht na dit gevecht was rustig.

24 Sept. Brussel. De Baron d'Hoogvorst begaf zich in den nacht van den 23sten op den 24sten naar den Prins FREDERIK, en verklaarde hem dat er geen wapenstilstand mogelijk was, dan bij evacuatie van de stad. Maar de Prins antwoordde, dat hij daartoe geen order kon geven, dan met autorisatie van den Koning; dat hij evenwel van harte wenschte den ondergang der stad te voorkomen, en dus de vernieling niet zou uitbreiden, dat de troepen strikt verdedigend zouden blijven, en dat het beste bewijs, hetwelk men geven kon, dat men de anarchie meester was, die hij had willen voorkomen, zou zijn, dat men het gevecht deed ophouden; dat het doel waarmede de troepen in Brussel gerukt waren, bereikt zou zijn, zoodra de burgerwacht gereorganiseerd zou zijn en het gepeupel tot de orde teruggebragt, en dat men, zoodra men zou opgehouden hebben de Koninklijke troepen als vijanden te behandelen, zou kunnen onderhandelen en de dienst der troepen met de burgerwacht gezamentlijk regelen, of de rust door eenig ander middel verzekeren.

De troepen hadden van den nacht van den 23sten op den 24sten gebruik gemaakt, om zich meester te maken van de eerste huizen binnen de Namensche poort, en hadden zich geheel en al opgesteld in het Paleis des Konings. Eenige nieuwe detachementen waren tot in het Park doorgedrongen. De Brusselsaars kregen nieuwe versterkingen: Hall, Gosselies, Anderlecht enz. zonden gewapende afdeelingen, die dadelijk na hunne aankomst in het vuur gingen. De vrijwilligers van Braine-la-Leud, Waterloo, Genappe kwamen na den middag in de stad. Ieder dier detachementen werd door de opgewonden kreten van het volk ontvangen; er werd hun overvloedig drank geschonken, en die ontvangst werd gevolgd door een aanval op de troepen, hetzij op de boulevard, bij de Namensche of Schaerbeeksche poort; hetzij in de Rue Royale of Place Royale, maar vooral in het Park.

De burgers verdreven langzamerhand de troepen uit al de huizen van de Rue de Namur. Zij slaagden er ook in, zich meester te maken van verscheidene huizen, die het park domineeren, onder anderen van het Hotel de Bellevue, en deden van daar kogels regenen op de troepen. De Brusselsche artillerie plaatste zich bij den uitgang van de Montagne de la Cour bij de Place Royale; de Koninklijke artillerie stond bij het hek van het

Park. In den loop van den dag breidden de troepen zich uit tot aan de kerk van Caudenberg. Gedurende dien tijd begaf zich een groot aantal burgers van Brussel door het vuur henen naar den Prins, en keerde in de stad terug om te trachten het volk te bedaren; zelfs priesters wilden hunne vredesbetrokking doen gelden, om de woede te stillen.

De Prins had uit menschlievendheid het grootste gedeelte der gevangenen, die men bij hem had gebragt, losgelaten.

Gedurende den avond vuurde de artillerie met gloeiende kogels op de stad; en verscheidene granaten sprongen in de straten en in de huizen. De manége en een huis van de Rue Royale geraakten in brand. In de stad werd eene proclamatie uitgevaardigd en in den namiddag aangeplakt, waarbij de zamenstelling van een voorloopig bewind werd aangekondigd, bestaande uit de HH. BARON VAN DER LINDE D'HOOGVORST, CH. ROGIER en JOLY, oud officier van de genie. Terzelfder tijd werd er een brief openlijk bekend gemaakt van den Heer DE NEEF, opperbevelhebber van de burgerwacht van Leuven aan den Baron d'HOOGVORST, welke vermeldde, dat de stad Leuven, den 25sten, ten 7 uur des morgens, aan de zijde van de Mechelsche poort was aangevallen; dat men er verscheidene granaten in geworpen had en daarop teruggetrokken was. Volgens dien brief schijnt het, dat het korps van den generaal CORT HEILIGERS zich nog gedeeltelijk voor deze stad moet vertoond hebben met eene talrijke artillerie, welke men eenigen tijd heeft doen vuren, tot dat de Leuvenaars, omtrent ten 2 ure, een uitval gedaan hebben, die deze troep noodzaakte naar Tirlemont terug te trekken.

Eene derde proclamatie verkondigt aan de Brusselaars, dat den soldaten, indien de stad genomen werd, eene plundering van twee uren werd toegestaan. (Zie de valsheid van dit berigt in een dagorder van Prins FREDERIK, gedateerd van den 26sten September.)

(Wordt vervolgd.)